

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES

UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS ĪPAŠO ZIŅOJUMU

Pasākumi ar mērķi paplašināt dalību pamatprogrammā “Apvārsnis 2020” bija labi izstrādāti, bet ilgtspējīgas pārmaiņas galvenokārt būs atkarīgas no valsts iestāžu centieniem

Satura rādītājs

KOPSAVILKUMS (I–X punkts).....	2
IEVADS (1.–11. punkts).....	3
REVĪZIJAS TVĒRUMS UN PIEEJA (12.–16. punkts).....	4
APSVĒRUMI (17.–86. punkts).....	4
SECINĀJUMI UN IETEIKUMI (87.–99. punkts).....	8
1. ieteikums. Nostiprināt Politikas atbalsta instrumenta (PAI) izmantošanu.....	9
2. ieteikums. Censties panākt paplašināšanas pasākumu valstu viendabīgāku piedalīšanos.....	9
3. ieteikums. Stimulēt papildu finansējuma savlaicīgu pieejamību.....	9
4. ieteikums. Palielināt projektu finansējuma saņēmēju spēju izmantot pētījumu rezultātus....	10
5. ieteikums. Nostiprināt paplašināšanas pasākumu uzraudzību.....	10

Šajā dokumentā ir izklāstītas Eiropas Komisijas atbildes uz apsvērumiem Eiropas Revīzijas palātas īpašajā ziņojumā saskaņā ar [Finanšu regulas](#) 259. pantu, un tās tiks publicētas kopā ar īpašo ziņojumu.

KOPSAVILKUMS (I–X punkts)

Komisijas atbildes

I. Virzība uz ekonomikas izaugsmi un konkurētspēju ir lielā mērā saistīta ar pētniecību un inovāciju. Tāpēc Komisija ir pievērsusi īpašu uzmanību pētniecībai un inovācijai, īstenojot ES pamatprogrammas (PP) — pašreizējo programmu “Apvārsnis Eiropa” (2021–2027) un iepriekšējo programmu “Apvārsnis 2020” (2014–2020).

II. Kopš 1984. gada ir apstiprinātas deviņas pamatprogrammas. Jau kopš paša sākuma Komisija ir sekojusi līdzi dalībvalstu dalībai PP. Šajā saistībā Komisija ir identificējusi atšķirības starp dalībvalstīm to dalības ziņā un jau kopš PP “Apvārsnis 2020” ir strādājusi, lai novērstu šīs atšķirības.

Ar pašreizējo PP “Apvārsnis Eiropa” tiek turpināti PP “Apvārsnis 2020” aizsāktie centieni pastiprināt zemāka snieguma valstu — dalībvalstu (DV) — dalību šajā jomā. Komisijas veikto darbību (paplašināšanas pasākumu) rezultātā šīm DV būtu jāpastiprina to potenciāls veiksmīgai dalībai pētniecības un inovācijas procesos, jāveicina tīklošanās un piekļuve izcilībai.

Turklāt dalībniekiem programmā arī būtu jāspēj modernizēt savas pētniecības un inovācijas sistēmas, padarot tās stiprākas un ļaujot visai ES virzīties uz priekšu kopā atbilstīgi Eiropas Pētniecības telpas (EPT) politikas mērķiem.

III. Komisija izstrādāja un īstenoja vairākas darbības PP “Apvārsnis 2020” ietvaros. Tās ir šādas:

komandsadarbība — atbalstīt/radīt izcilības centrus kā piemēru izcilības, jaunu ieguldījumu un pētniecības un inovācijas sistēmu reformu veicināšanai;

mērķsadarbība — attīstīt izcilību atlasītā pētniecības un inovācijas jomā, palielināt pētniecības iestāžu un universitāšu pamanāmību un pilnveidot to personāla prasmes;

EPT katedras — atbalstīt universitātes vai pētniecības organizācijas no atbilstīgām valstīm, lai piesaistītu un noturētu augstas kvalitātes cilvēkresursus un palīdzētu izciliem zinātniekiem un viņu komandām kļūt par ietekmes veidotājiem viņu jomā;

Eiropas sadarbība zinātnes un tehnoloģiju jomā (COST) — pārrobežu zinātniskais tīkls, kas palīdz izciliem pētniekiem un inovatoriem iegūt piekļuvi Eiropas un starptautiskiem tīkliem.

V. Paplašināšanas pasākumi “Apvārsnis 2020” ietvaros ir rosinājuši reformas un pārmaiņas valstu pētniecības un inovācijas sistēmās, veicinājuši jaunu partnerību rašanos un ieviesuši jaunas zinātnes mācību programmas, paplašinājuši tīklus un sekmējuši to, lai tiktu sagatavots lielāks skaits zinātniski recenzētu starptautisku publikāciju.

Pēdējos gados paplašināšanas valstis ir palielinājušas savu dalību PP “Apvārsnis 2020”. Vidēji tas veidoja 7,2 % no līdz šim piešķirtā “Apvārsnis 2020” kopējā budžeta (palielinājums, salīdzinot ar 5,5 % Septītajā pamatprogrammā).

Komisija turpina darbu šo centienu īstenošanā. Tomēr šo pasākumu panākumi ir atkarīgi no sistēmām, kas ir ieviestas valstu vai reģionālajā līmenī.

Šajā saistībā PP "Apvārsnis Eiropa" regulā ir norādīts, ka Komisijas centienus "atspoguļo dalībvalstu veikti samērīgi pasākumi (...), izmantojot Savienības, valstu un reģionālo fondu atbalstu"¹.

VI. Kopš 2015. gada politikas atbalsta instruments (PAI) sniedz dalībvalstīm un ar programmu "Apvārsnis Eiropa" saistītām valstīm praktisku palīdzību reformu izstrādē, īstenošanā un novērtēšanā, lai uzlabotu investīciju, politikas un sistēmu kvalitāti pētniecības un inovācijas jomā.

Minētais instruments ir sniedzis ieteikumus valstīm, kas pieteicās. Šie ieteikumi ir svarīgi padomi valstu pētniecības un inovācijas sistēmu uzlabošanai. To īstenošana ir atkarīga no valstu valdībām.

VII. Paredzams, ka paplašināšanas pasākumi, kas ir spēkā kopš PP "Apvārsnis 2020", nākotnē nodrošinās rezultātus vairākās jomās. Tomēr vēl ir pārāgri novērtēt, cik efektīvi ir īstenotie projekti vai projekti, kas vēl norisinās.

VIII. Iepriekš minētie paplašināšanas pasākumi sniedz daudzsoļus rezultātus. Tomēr ERP ziņojumā ir norādīts uz dažiem šo pasākumu īstenošanas aspektiem, kurus Komisija risinās. Arī pašas Komisijas uzraudzības sistēma ir identificējusi dažus jautājumus šo pasākumu izpildes turpmākai uzlabošanai.

IX. Ar regulu, ar ko izveido "Apvārsnis Eiropa" (50. pants iepriekš minētajā "Apvārsnis Eiropa" regulā), ir noteikts noteikumu kopums attiecībā uz uzraudzību. Šajā saistībā Komisija attiecīgi izveidos sistēmu paplašināšanas pasākumu īstenošanas uzraudzībai.

X. Komisija piekrīt visiem ieteikumiem.

IEVADS (1.–11. punkts)

Kopīga atbilde uz 01.–05. punktu

Atšķirības starp dalībvalstīm attiecībā uz sniegumu pētniecības un inovācijas jomā ir sarežģīta un daudzpusīga problēma, par kuras risināšanu ir jāuzņemas kopīga atbildība, ņemot vērā Eiropas, valstu un reģionālo dimensiju. PP "Apvārsnis 2020" tika ieviests mērķtiecīgu darbību kopums atbilstīgi mērķim "Izcilības izplatīšana un dalības paplašināšana" (*SEWP*), kas plašāk zināms kā "Paplašināšana", atvēlot 900 miljonus EUR tādām darbībām kā komandsadarbība, mērķsadarbība, EPT katedras un *COST*, lai palīdzētu zemāka snieguma valstīm uzlabot to sniegumu pētniecības un inovācijas jomā kopumā un laikus veicinātu to plašāku dalību pamatprogrammās.

Attiecībā uz PP "Apvārsnis Eiropa" līdztiesīgie likumdevēji ir vienojušies palielināt savu daļu šai intervences jomai līdz 3,3 % no budžeta salīdzinājumā ar aptuveni 1 % PP "Apvārsnis 2020". Šāds budžeta palielinājums ļaus panākt plānoto pasākumu lielāku ietekmi un efektīvāk veicinās izcilību visā ES.

Dalības paplašināšanas un izcilības izplatīšanas darbības veicina pētniecības un inovācijas spējas stiprināšanu tām valstīm, kas atpaliek. Tās nostiprina to potenciālu veiksmīgai dalībai transnacionālos pētniecības un inovācijas procesos un veicina tīklošanos un piekļuvi izcilībai.

Sagaidāms, ka programmas dalībnieki spēs modernizēt savas pētniecības un inovācijas sistēmas, padarot tās stiprākas un ļaujot visai ES virzīties uz priekšu kopā atbilstīgi EPT politikas mērķiem.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/695 (2021. gada 28. aprīlis), ar ko izveido pētniecības un inovācijas pamatprogrammu "Apvārsnis Eiropa", nosaka tās dalības un rezultātu izplatīšanas noteikumus un atceļ Regulas (ES) Nr. 1290/2013 un (ES) Nr. 1291/2013, 7. panta 5. punkts.

PP "Apvārsnis Eiropa" ietvaros tādiem pasākumiem kā komandsadarbība, mērķsadarbība, EPT katedras, kā arī intelektuālā darbaspēka aprītes un izcilības iniciatīvām mērķis ir palīdzēt izplatīt izcilību, uzlabot pētniecības un inovācijas vadības prasmes un veidot stabilus pamatus sadarbībai ar partneriem visā Eiropā. Komisija sagaida, ka, izmantojot labi funkcionējošu valstu kontaktpunktu sistēmu, potenciālajiem finansējuma saņēmējiem būs iespēja veikt priekšlikumu iepriekšējas pārbaudes. To papildinās partneru piemeklēšanas pakalpojums, kam būtu jāpalīdz atrast struktūras, kuras varētu strādāt kopā. Jauns īpašs pasākums (tā dēvētais "pievienošanās mehānisms") ļaus jauniem partneriem no paplašināšanas valstīm pievienoties notiekošiem pētniecības un inovācijas projektiem un veicinās sadarbības saišu veidošanu.

Gan "Apvārsnis 2020", gan "Apvārsnis Eiropa" ir uz izcilību un konkurētspēju balstītas programmas.

REVĪZIJAS TVĒRUMS UN PIEEJA (12.–16. punkts)

Komisija nesniedz atbildes.

APSVĒRUMI (17.–86. punkts)

Komisijas atbildes

28. Kopš 2015. gada "Apvārsnis 2020" darbības laikā "Apvārsnis" PAI sniedz DV un valstīm, kas saistītas ar PP "Apvārsnis 2020", praktisku palīdzību reformu izstrādē, īstenošanā un novērtēšanā, lai uzlabotu to investīciju, politikas un sistēmu kvalitāti pētniecības un inovācijas jomā.

"Apvārsnis Eiropa" PAI, kas ieviests 2021. gada februārī, turpina minēto darbību, un tam būtu jāsniedz laba prakse, neatkarīga augsta līmeņa zinātība un norādījumi pēc DV un saistīto valstu lūguma. PAI darbības tiek regulāri darītas zināmas un apspriestas Eiropas Pētniecības telpas un inovācijas jautājumu komitejā (ERAC).

32. Politikas atbalsta instruments (PAI) ir analītisks rīks, kas sniedz ieteikumus. Šo ieteikumu īstenošanā ir iespējama attiecīgo ieinteresēto personu pretestība, jo tās var būt piesardzīgas attiecībā uz līdzšinējās situācijas maiņu, tāpēc ir vajadzīga politiska līderība valsts līmenī.

Komisija ņem vērā ERP norādīto aspektu un strādā, lai risinātu šo jautājumu. Tomēr Komisijas 2019. gada izvērtējumā par PAI tika secināts, ka neatkarīgu ekspertu padoms un savstarpējā mācīšanās ir palīdzējusi politikas veidotājiem izprast to pētniecības un inovācijas sistēmas un attīstīt plašāku redzesloku. Turklāt izvērtējumā arī tika atzīts, ka dalībvalstīm ir reāla vajadzība pēc šāda atbalsta un ka šī vajadzība būs aktuāla arī turpmākajos gados.

33. Piekrītot ERP novērtējumam, Komisija analizēja PAI ziņojumus, ko iesniedza eksperti pēc tam, kad bija veikusi attiecīgās valsts pētniecības un inovācijas sistēmas pārbaudi.

Tad attiecīgais ziņojums tiek plaši divpusēji apspriests ar attiecīgo DV, lai kontekstualizētu viņu ieteikumus un novērojumus.

Tāpēc DV tiek aicinātas ņemt vērā ziņojumā sniegtos ieteikumus to pētniecības un inovācijas sistēmas uzlabošanai.

35. DV ir pilnībā atbildīgas par to, lai tiktu īstenots ekspertu ziņojumos sniegto ieteikumu kopums.

PAI ekspertu ziņojums tiek apspriests ar attiecīgajām dalībvalstīm, lai tās sniegtu savu viedokli un novērtētu, kā vislabāk īstenot ierosinātos ieteikumus.

39. Ziņojums par Komisijas 2019. gada novērtējumu par PAI tika izdots pirms šā instrumenta izstrādes “Apvārsnis Eiropa” ietvaros un tā sagatavošanas laikā. Tiklīdz 2021. gada februārī tika pieņemts pārstrādātais politikas atbalsta instruments atbilstīgi PP “Apvārsnis Eiropa”, procesā tika ņemta vērā PAI novērtējumā sniegto ieteikumu īstenošana.

41. PAI ir rīks, kas paredzēts tam, lai palīdzētu DV to reformu procesos, bet to var papildināt arī ar citām atbalsta darbībām.

KOPĪGA ATBILDE UZ 42.–49. PUNKTU Kopš paplašināšanas pasākumu pieņemšanas Komisija uzrauga panākto progresu attiecībā uz atbilstīgo DV dalību.

Lai gan šīs valstis vēl nav sasniegušas cerēto dalības līmeni, ir sagaidāms, ka šīs darbības būs veiksmīgas. Lielākā daļa “Apvārsnis 2020” projektu vēl norisinās, un tiek īstenoti jauni pasākumi atbilstīgi PP “Apvārsnis Eiropa”.

Attiecībā uz PP “Apvārsnis Eiropa” minētās regulas 7. panta 5. punktā ir noteikts šāds princips:

“Programma palīdz paplašināšanas valstīm palielināt to dalību tajā un veicināt plašu ģeogrāfisko tvērumu sadarbības projektos, tostarp izplatot zinātnisko izcilību, veicinot jaunas sadarbības saites, stimulējot intelektuālā darbaspēka apriti, kā arī īstenojot 24. panta 2. punktu un 50. panta 5. punktu.

Minētos centienus atspoguļo dalībvalstu veikti samērīgi pasākumi, tostarp pievilcīgas darba samaksas noteikšana pētniekiem, izmantojot Savienības, valstu un reģionālo fondu atbalstu.

Atkarībā no situācijas attiecīgajā pētniecības un inovācijas jomā īpaša uzmanība tiek veltīta ģeogrāfiskajam līdzsvaram izvērtēšanas grupās un tādās struktūrās kā valdes un ekspertu grupas, vienlaikus neapdraudot izcilības kritērijus.”

50. “Apvārsnis 2020” un “Apvārsnis Eiropa” ir uz konkurenci balstītas programmas, un valstu kvotas nevar noteikt. Tomēr tās palīdz paplašināšanas valstīm palielināt to dalību šajās programmās un veicina plašu ģeogrāfisko tvērumu (sk. atbildi uz 42. punktu, “Apvārsnis Eiropa” regulas 7. panta 5. punktu un dalības noteikumus). Sagaidāms, ka, pateicoties tam, ka palielinās projektu portfeļa un darbību daudzveidība un tiek veiktas mērķtiecīgas saziņas darbības, citstarp tiek nostiprināts valsts kontaktpunktu tīkls, dalības atšķirības starp paplašināšanas valstīm turpinās izlīdzināties visā PP “Apvārsnis Eiropa”.

52. ERP atsaucas uz dažiem paplašināšanas pasākumu īstenošanas aspektiem, kas izriet no tās veiktās notiekošo projektu analīzes.

Tie ir pārsvarā saistīti ar spēju izveidot sistēmu, kas atbalsta pētniecības un inovācijas turpmāku attīstību valstu līmenī paplašināšanas valstīs.

“Apvārsnis Eiropa” (2021–2024) pirmā stratēģiskā plāna mērķis ir atbalstīt ģeogrāfisko daudzveidību, veidot nepieciešamo spēju, lai būtu iespējama veiksmīga dalība pētniecības un inovācijas procesā, un veicināt tīklošanos un piekļuvi izcilībai.

Šajā saistībā “Apvārsnis Eiropa” darba programmā 2023.–2024. gadam, kas ir saistīta ar “Dalības paplašināšanu un Eiropas Pētniecības telpas stiprināšanu” un ir izstrādes procesā, ir paredzēts pievērsties šiem aspektiem.

Tādējādi tādu papildu darbību portfelis (“Apvārsnis Eiropa” darba programma 2023.–2024. gadam), kuru mērķis ir stiprināt pētniecības un inovācijas spējas paplašināšanas valstīs, izmantojot arī valsts un reģionālas pētniecības un inovācijas reformas un investīcijas, ļaus šīm valstīm panākt konkurences priekšrocības Eiropas un starptautiskā līmenī.

Spēju veidošana neaprobežosies tikai ar zinātniskām spējām, jo tā ietver pārvaldības un administratīvo spēju attīstīšanu to iestāžu labā, kas vēlas pārņemt konsorciju vadības lomu.

Ar komandsadarbības darbībām tiks vai nu radīti jauni, vai modernizēti esošie izcilības centri, izveidojot ļoti ciešu un stratēģisku partnerību ar vadošajām iestādēm ārvalstīs. Ietekmi vairo *ex ante* nosacījums nodrošināt papildu investīcijas (jo īpaši infrastruktūrai, ēkām, aparatūrai) no struktūrfondiem vai citiem finansējuma avotiem.

Turklāt tās apliecinās mūsdienīgas pārvaldes un pārvaldības panākumus un tādējādi stimulēs vispārējās reformas valstu pētniecības un inovācijas vidē.

57. PUNKTA OTRAIS IEVILKUMS. Saskaņā ar 2014.–2020. gada tiesisko regulējumu attiecībā uz ERAF fondiem galīgais atbilstības datums ir 2023. gada 31. decembris. Tomēr slēgšanas pamatnostādņēs ir paredzētas divas iespējas attiecībā uz darbībām, ko finansē no ERAF fondiem un ko nevar pabeigt līdz slēgšanas dokumentu iesniegšanas datumam (2025. gada 15. februāris):

- nefunkcionējošus projektus (t. i., projektus, kas nav fiziski pabeigti vai pilnībā īstenoti), kuru kopējās izmaksas pārsniedz 2 miljonus EUR, var pabeigt vienu gadu vēlāk (līdz 2026. gada 15. februārim), ievērojot konkrētus nosacījumus, ar citu finansējumu;
- projektus, kuru kopējās izmaksas pārsniedz 5 miljonus EUR, var pārnest uz 2021.–2027. gada plānošanas periodu ar konkrētiem nosacījumiem, proti, darbībai ir jāpastāv no diviem identificējamiem posmiem un otrajam posmam ir jābūt atbilstīgam saskaņā ar nosacījumiem, kas attiecas uz 2021.–2027. gada periodu (t. i., otrajam posmam ir jāatbilst visiem noteikumiem, ko piemēro 2021.–2027. gada periodā (Regulas (ES) 2021/1060 118. pants), un tāpēc to var finansēt no līdzekļiem, kas piešķirti 2021.–2027. gada periodam).

Atbilde uz 3. izcēlumu. Piemērs grūtībām komandsadarbības projektā, kurš saņem ERAF papildu finansējumu

Vadošajām iestādēm (VI) ir pienākums ievērot pienācīgu rūpību darbību atlasē ERAF atbalsta saņemšanai. Kavēšanos izraisīja vadošajai iestādei vajadzīgās procedūras sarežģītība un finansējuma saņēmēja nevēlēšanās apkopot un iesniegt nepieciešamo dokumentāciju.

59. Saskaņā ar PP “Apvārsnis Eiropa” Komisija ir paredzējusi noteikumus attiecībā uz programmas uzraudzību un ziņošanu par to (50. pants). Šajā saistībā Komisija pastāvīgi uzraudzīs programmas pārvaldību un īstenošanu. Sistēma ziņošanai par sniegumu nodrošinās to, ka programmas īstenošanas un rezultātu uzraudzībai vajadzīgie dati tiek vākti efektīvi, lietderīgi un savlaicīgi.

Tāpēc Komisija nodrošinās, ka minētie aspekti tiek ņemti vērā attiecībā uz īstenoto paplašināšanas pasākumu uzraudzību, kā to atzīmējusi ERP 61. punktā.

KOPĪGA ATBILDE UZ 60. UN 61. PUNKTU

Kopš 2021. gada aprīļa papildu finansējumam piemēro uzraudzības procesu papildus tā *ex ante* novērtējumam, proti, Komisija sāka pieprasīt ziņojumu par papildu finansējuma izmantošanu projekta pārskatīšanas posmā, tādējādi liekot lielāku uzsvāru uz vajadzību ziņot par šādu finansējumu un nodrošināt tā izmantošanas pārredzamību.

63. Paplašināšanas pasākumu izstrāde ir sarežģīta. To mērķis ir ievērojami uzlabot finansējuma saņēmēju pētniecības sniegumu izvēlētajā zinātnes jomā, kā arī veicināt to panākumus finansējuma iegūšanā konkurences apstākļos. Starptautiskā līmeņa darbinieku pieņemšana darbā ir svarīgs faktors šo mērķu sasniegšanā. Šajā saistībā Komisija pieprasa, lai augsta līmeņa pētnieki, kurus piesaista šīs programmas īstenošanai, būtu izcili pētnieki un pētniecības vadītāji konkrētajā pētniecības jomā un ar pierādītu pieredzi efektīvā vadībā.

“Apvārsnis Eiropa” (2021–2027) regulas 7. panta 5. punktā ir noteikts: “Minētos centienus atspoguļo dalībvalstu veikti samērīgi pasākumi, tostarp pievilcīgas darba samaksas noteikšana pētniekiem, izmantojot Savienības, valstu un reģionālo fondu atbalstu.”

64. Komisija pieprasa, lai atbilstoši tam, kā tas noteikts darba programmās, paplašināšanas valstis skaidri aprakstītu paredzēto augsta līmeņa pētnieku atalgojuma paketi un kritērijus, pēc kādiem atalgojuma līmenis ir noteikts, kā arī viņu funkcijas, atbildības līmeni un pienākumus.

65. “Apvārsnis Eiropa” (2021–2027) ietvaros Komisijas darba programmās īpaša uzmanība tiek pievērsta arī paplašināšanas darbību ilgtspējai.

Šajā saistībā Komisija pieprasa, lai pieteikuma iesniedzējs uzrādītu investīciju plānu, kurā iekļauta(-as) saistību vēstule(-es) par papildu finansējumu no kompetentajām valsts/reģionālajām iestādēm vai privātiem avotiem finansiālu resursu nodrošināšanai (piem., resursi no programmām, ko līdzfinansē ERAF, vai citiem avotiem) nākotnes centra īstenošanai, jo īpaši attiecībā uz investīcijām infrastruktūrā un aprīkojumā. Saistību vēstule(-es) par projekta papildu finansējumu būs priekšlikuma novērtējuma neatņemama sastāvdaļa.

Lai gūtu papildu ienākumus no to pētniecības rezultātu izmantošanas, ir nepieciešams, lai iestādei, kas gūst labumu no paplašināšanas līdzekļiem, būtu pienācīgs brieduma līmenis.

68. Jautājums par to, kā kļūt pašpietiekamiem pēc tam, kad beidzas ES dotācijas, tiek plaši apspriests projektu pārskatīšanas sanāksmēs. Jāatzīmē, ka būšana ilgtspējīgiem nenozīmē palikšanu ārpus jebkuras sistēmas. Ir normāli, ka izcilības centri turpina darbību noteiktā universitātes vai pētniecības iestādes satvarā. Fakts, ka pat tagad lielākā daļa centru gūst panākumus finansējuma saņemšanai konkurences apstākļos no dažādiem avotiem, lai gan projekti vēl nav pabeigti, liecina par labu progresu to ilgtspējas sasniegšanā.

69. Izcilības zīmogi tika piešķirti tikai tiem *Teaming2* projektu priekšlikumiem “Apvārsnis 2020” pirmajā uzaicinājumā, kuri tika novērtēti kā tādi, kas pārsniedz kvalitātes robežvērtību, bet netika finansēti uzaicinājuma ierobežotā budžeta dēļ.

Paredzams, ka “Apvārsnis Eiropa” ietvaros komandsadarbība būs viena no darbībām, kam tiks piešķirts izcilības zīmogs.

72. Kopienas Pētniecības un attīstības informācijas dienestam (*CORDIS*) ir plašs un strukturēts publiskais repozitorijs ar informāciju par projektiem, piemēram, projektu faktu lapas, informācija par dalībniekiem, ziņojumi, nodevumi un saites uz atvērtas piekļuves publikācijām.

Minēto informāciju sniedz projektu finansējuma saņēmēji, izmantojot e-dotāciju datu noliktavu, un tā tiek nosūtīta *CORDIS* katru mēnesi. Turklāt visi paplašināšanas instrumenti atbilstoši to juridiskajai tipoloģijai ir koordinācijas un atbalsta darbības, nevis faktiskas pētniecības vai inovācijas darbības, un tas nozīmē, ka pētniecības rezultāti var rasties tikai kā vēlāka darbība, kas var nebūt reģistrēta projektu ziņojumos.

76. Komandsadarbības darbības ir paredzētas tam, lai radītu jaunus vai modernizētu esošos izcilības centrus, izveidojot ļoti ciešu un stratēģisku partnerību ar vadošajām iestādēm no ārvalstīm. Centriem pēc to izveides būtu jādarbojas kā bākām ar plašu ietekmi un būtu jāsniedz piemērs, kā piesaistīt vislabākos talantus. Turklāt tiem būtu jāapliecina mūsdienīgas pārvaldes un pārvaldības panākumi un tādējādi jāstimulē vispārējās reformas valstu pētniecības un inovācijas vidē.

Šajā kontekstā paredzams, ka notiekošajām darbībām būs ievērojama ietekme paplašināšanas valstu līmenī.

77. EPT katedras ir paredzētas tam, lai palīdzētu universitātēm vai pētniecības organizācijām no atbilstīgajām valstīm piesaistīt un noturēt augstas kvalitātes cilvēkresursus izcila pētnieka vai pētniecības vadītāja (EPT katedras vadītāja) pārziņā un īstenot strukturālas pārmaiņas nolūkā sasniegt ilgtspējīgu izcilību.

Šajā kontekstā paredzams, ka notiekošajām darbībām būs ievērojama ietekme paplašināšanas valstu līmenī.

KOPĪGA ATBILDE UZ 81., 82. UN 83. PUNKTU

Pētniecības izpildaģentūra 2021. gada decembrī publicēja Izcilības izplatīšanas un dalības paplašināšanas ietekmes ziņojumu, kurā bija iekļauti daži PP "Apvārsnis 2020" rezultāti un izklāstīta "Apvārsnis Eiropa" perspektīva.

Minētajā ziņojumā ir sniegts ieskats par paplašināšanas projektu ietekmi visā PP "Apvārsnis 2020", kas izriet no komandsadarbības, mērķsadarbības un EPT katedru darbībām.

Paplašināšanas ietekmes ziņojumā ir aplūkota un analizēta ekonomiskā, sociālā un zinātniskā ietekme. Ietekmes pētījums ir strukturēts, ievērojot korporatīvo "Apvārsnis Eiropa" satvara struktūru attiecībā uz ietekmes virzieniem. Ziņojumā ir izklāstīta galvenā ietekme, kas konstatēta attiecībā uz komandsadarbības, mērķsadarbības un EPT katedru darbībām, papildinot to ar datiem, kas iegūti no aptaujām, un galvenie vēstījumi ir apkopoti secinājumos un galīgajos ieteikumos.

Komisija ņem vērā secinājumus, kas izriet no minētā ziņojuma, attiecībā uz turpmāko politikas izstrādi un programmas uzraudzību.

84. Komisija strādā, lai identificētu vislabākos galvenos snieguma rādītājus attiecībā uz paplašināšanas darbībām tuvākajā nākotnē, kā arī lai rastu daudzveidīgākus veidus, kā popularizēt projekta panākumus.

Tomēr, kā atzīmē ERP, Komisija ir veikusi finansējuma saņēmēju aptaujas, lai novērtētu projektu virzību un izdarītu secinājumus par programmas norisi.

86. Komisija paredz ieviest jaunu pasākumu paplašināšanas portfelī, kas ieviests darba programmā 2023.–2024. gadam, lai palīdzētu finansējuma saņēmējiem izplatīt un izmantot rezultātus. Uzraudzība pēc finansējuma beigām tiks nodrošināta, veicot slēgto projektu sistemātisku ietekmes novērtējumu pēc attiecīga laikposma.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI (87.–99. punkts)

Komisijas atbildes

87. Pētniecības un inovācijas politika var tiekties uz lielāku izcilību tikai tad, ja ikviens gūst rezultātus. ES pētniecības un inovācijas sistēmai ir jāveicina iekļaujošāka pieeja, kurā var piedalīties visi un no kuras labumu var gūt visi. Esošās atšķirības starp vadošajām un atpaliekošajām valstīm pētniecības un inovācijas jomā var novērst ar investīcijām pētniecībā un inovācijā, kā arī ieviešot strukturālas politikas reformas.

Lai palīdzētu mazināt šīs atšķirības, ļoti svarīga nozīme ir ciešākām saitēm starp pētniecību un inovāciju, kā arī institucionālai sadarbībai, lai radītu augstas kvalitātes zināšanas.

Turklāt mazāk attīstītās valstis pētniecības un inovācijas jomā varēs modernizēt savas pētniecības un inovācijas sistēmas, padarot tās spēcīgākas un ļaujot visai ES virzīties uz priekšu kopā, par pamatu izmantojot esošo izcilību un sasaistot tās ar plašākiem tīkliem. Šajā nolūkā ir jāmobilizē un jākoordinē visi iespējamie līdzekļi.

88. Lai Komisijas veiktās darbības būtu veiksmīgas, ir jāiesaista valstu un reģionālās sistēmas, panākot progresu institucionālajās reformās un pārveidojot pētniecības un inovācijas sistēmas procesus, arī mobilizējot valstu investīcijas pētniecības un inovācijas spējā un paaugstinot

standartus pētniecības un inovācijas dalībnieku izcilībai paplašināšanas valstīs partnerībā ar izcilām Eiropas un starptautiskām iestādēm.

1. ieteikums. Nostiprināt Politikas atbalsta instrumenta (PAI) izmantošanu

1.A) Komisija piekrīt šim ieteikumam.

1.B) Komisija piekrīt sniegtajam ieteikumam ieviest mehānismus (piem., “PSF open”), lai nodrošinātu to ieteikumu īstenošanu, kas sniegti saistībā ar iepriekšējiem valstu PAI pasākumiem un atbilstoši reformām, kuras saistītas ar pusgada un atveseļošanas un noturības plāniem.

91. PP “Apvārsnis Eiropa” mērķis kā PP “Apvārsnis 2020” turpinājumam ir palielināt paplašināšanas pasākumu finansējuma saņēmēju dalību pamatprogrammā.

Komisija ņem vērā ERP apsvērumus un attiecīgi rīkosies.

2. ieteikums. Censties panākt paplašināšanas pasākumu valstu viendabīgāku piedalīšanos

Komisija piekrīt šim ieteikumam un izvērtēs iespējamus pasākumus, ņemot vērā paplašināšanas valstu dalības attīstību.

94. Lai gan Komisija ir pastāvīgi pievērsusi uzmanību papildu finansējumam attiecībā uz paplašināšanas projektiem (t. i., *ex ante* kontrolēm), Komisijas uzraudzības tvērums tagad ir uzlabots visā projekta pastāvēšanas laikā. Šajā saistībā Komisija sāka pieprasīt, lai tiktu iesniegts ziņojums par papildu finansējuma izmantošanu projekta pārskatīšanas posmā, tādējādi liekot lielāku uzsvaru uz vajadzību ziņot par to un nodrošināt tā izmantošanas pārredzamību.

3. ieteikums. Stimulēt papildu finansējuma savlaicīgu pieejamību

Komisija piekrīt šim ieteikumam.

Kopīgo noteikumu regulas par Savienības fondiem, ko īsteno dalītā pārvaldībā 2021.–2027. gada plānošanas periodā, 73. pantā ir izklāstīti noteikumi, kas piemērojami vadošo iestāžu veiktai darbību atlasei. Minētā panta 4. punktā ir ietverti īpaši noteikumi par darbībām, ko līdzfinansē PP “Apvārsnis Eiropa” vai kam ir piešķirts izcilības zīmogs. Šie noteikumi var atvieglot un paātrināt šādu darbību atlasīšanu, ko veic vadošās iestādes. Komisija pašlaik sagatavo pamatnostādnes par sinerģiju starp “Apvārsnis Eiropa” un ERAF (citstarp par izcilības zīmoga izmantošanu un komandsadarbību).

95. Pasākumi, kas pieņemti iepriekšējās PP “Apvārsnis 2020” laikā, lielākoties joprojām tiek īstenoti.

Komisijas jaunajā pamatprogrammā “Apvārsnis Eiropa” šie centieni tiek turpināti un tiek ņemtas vērā atziņas, kas gūtas iepriekšējās programmas gaitā un no ziņojumiem un uzraudzības, kas saistīta ar notiekošajiem projektiem.

96. Skatīt Komisijas atbildi uz 72. punktu.

4. ieteikums. Palielināt projektu finansējuma saņēmēju spēju izmantot pētījumu rezultātus

4.A) Komisija piekrīt šim ieteikumam.

4.B) Komisija piekrīt šim ieteikumam.

4.C) Komisija piekrīt šim ieteikumam.

98. Skatīt Komisijas atbildi uz 59. punktu.

99. Komisija izstrādās galveno snieguma rādītāju saskanīgu satvaru visam paplašināšanas darbību portfelim, ņemot vērā atsevišķo darbību īpašās prasības. Tas ietvers norādījumu dokumentu finansējuma saņēmējiem, kas būs obligāti jāīsteno.

5. ieteikums. Nostiprināt paplašināšanas pasākumu uzraudzību

5.A) Komisija piekrīt šim ieteikumam.

5.B) Komisija piekrīt šim ieteikumam.